Evankelisluterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaa-alan nimikkeistö

LUKIJALLE

Hautausmaa-alan nimikkeistö on laaja. Eri puolella Suomea voi samalla nimityksellä olla monta eri merkitystä. Toisaalta taas yhdellä käsitteellä, asialla, alueella, tms. voi olla useita nimityksiä ja rinnakkaisia ilmaisutapoja. Tämän oppaan nimikkeistö perustuu suurelta osin lakiteksteihin. Näin on saatu useille samaa tarkoittaville ilmauksille niiden virallinen nimitys. Tarkoituksena on, että kulloinkin käytetyllä termillä on yksiselitteinen tarkoite. Parhaimmillaan tämä teos palvelee oppimateriaalina hautausmaa-alan ammattilaisia, puutarha-alan oppilaitoksia, rakennuttajia, suunnittelijoita ja urakoitsijoita. Tämä nimikkeistö on laadittu yhteistyössä Suomen Hautaustoiminnan Keskusliiton, Kirkkohallituksen ja Seurakuntapuutarhurit ry:n kanssa. Nimikkeistöä tullaan päivittämään, mikäli siihen on tarvetta. Nimikkeistössä on otettu huomioon 1.1.2004 voimaan astuva hautaustoimilaki.

Kiitokset kaikille asiantuntijoille, erityisesti **Terttu Härköselle**, **Reima Karetielle, Göran Lindströmille, Markku Mannerkorvelle, Harri Palolle, Ahto Rintalalle** ja **Eero Virtaniemelle.**

Helsingissä 5.5.2003

Raimo Laurasvaara
Ylipuutarhuri
Helsingin seurakuntayhtymä

SISÄLLYSLUETTELO

1. HAUTAUSMAA-ALAN YLEISNIMIKKEISTÖÄ....1
2. HAUTAUSPALVELUNIMIKKEISTÖÄ....16
3. HAUTOJEN HOITOON LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ....18
4. HAUTAUSTOIMEN HALLINTO....21
5. KREMATORIOALAN NIMIKKEISTÖÄ....23
6. HAUTAMUISTOMERKKISANASTOA....25
7. HAUTAUSMAA-ALAN TYÖNTEKIJÄNIMIKKEISTÖÄ....30
8. HAUTAUSMAA-ALAN HISTORIAA....31
LIITE: YLEISIMMÄT VETERAANITUNNUKSET....35

1. HAUTAUSMAA-ALAN YLEISNIMIKKEISTÖÄ

Aakkosellinen vainajaluettelo, **vainajaluettelo**

Aakkosellinen luettelo, josta ilmenee vainajan sukunimi ja etunimet, syntymäaika tai henkilötunnus, kuolinaika, hautaamisajankohta, hautaamistapa sekä haudan sijainti. Vainajista, joiden tuhka on sijoitettu muistolehtoon tai sirottelualueelle merkitään mainitut tiedot, mutta ei välttämättä tuhkan tarkkaa sijaintia. Vainajaluettelo on hautaustoimilain vaatima rekisteri, joka on säilytettävä pysyvästi.

Ainaishauta, A-hauta

Hauta, joka on lunastettu määräämättömäksi ajaksi.

Anonyymialue, **puolianonyymialue**

Haudattujen nimet eivät ole esillä. Yksittäisiä hautoja ei ole merkitty. Puolianonyymialueella nimet voivat olla yhteismuistomerkissä.

Anonyymihautaus

Vainajan hautaaminen ilman yksilöllistä muistomerkkiä. Seurakunta pitää alueelle haudatuista rekisteriä.

Arkku, ruumisarkku, kirstu

Ruumiitten säilyttämiseen tarkoitettu arkku.

Arkkuhauta-alue

Hautausmaan osa, joka on varattu arkkuhautauksia varten. Alueen hautoihin voidaan suorittaa myös tuhkahautauksia.

Arkkuhauta

Arkussa haudattava vainaja haudataan arkkuhautaan. Arkkuhautaus voidaan suorittaa syvyyksiin 1.5m, 2.1m ja 2.7m.Arkkuhaudan vähimmäismitat ovat 2.5m (pituus) ja 1.0m (leveys). Vanhoissa haudoissa voi olla muitakin mittoja.

Arkkuhautaus

Vainajan hautaaminen arkussa.

Arkkuvaate, arkkualba

Tekstiili, joka vainajan siunaustilanteessa peittää arkun.

B-hauta

Hauta, joka on lunastettu määräajaksi.

Haudan hallinta-aika, hallinta-aika

Se aika, jona hautaan voidaan haudata saman suvun jäseniä. Nykyään hauta luovutetaan määräajaksi. Ennen vuotta 1993 hautoja on luovutettu myös niin pitkäksi ajaksi kuin hauta pysyy rauhoitetun hautausmaan osana.

Haudan kaivaminen

Yleensä seurakunnalle kuuluva toimitus, joka tehdään koneellisesti tai käsin.

Haudan sijainti

Hautakarttamerkintä tai muu yksilöity tieto haudan sijainnista.

Haudan tukeminen

Hautaukseen liittyvä haudankaivutermi. Haudan avaamisen yhteydessä asennetaan haudan sisälle tukilaitteet, jotka estävät haudan seinämien sortumisen.

Hauta-ala

Haudan maanpäällinen alue.

Hauta

Hauta on hautausmaalla sijaitseva, leveys-, pituus- ja syvyysmitoilla määritelty alue, joka on varattu yhden tai useamman vainajan hautaamista varten Hauta on hallinnallinen kokonaisuus (Kuva 1).

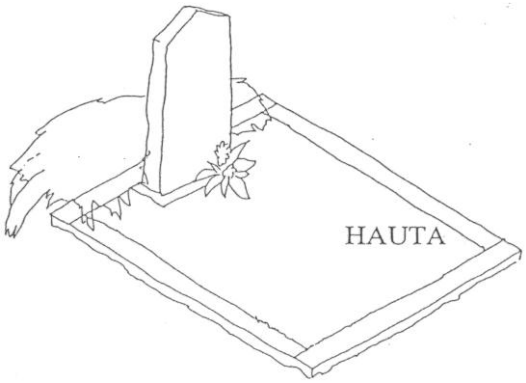

Kuva 1. Periaatepiirros haudasta. Hautaustoimen ohjesääntö, Kirkkohallitus 1999.

Hautaholvi, hautakammio

Arkkuhaudan suojaksi tehty rakennelma, joka yleensä on maanalainen.

Hautakansi, seppelkehikko, hautakate

Hautauksen jälkeen peittämättömälle haudalle laskettava kansi, jonka päälle muistokukat laitetaan.

Hautakappeli

Hautakappeli voi olla hautapaikalle, maan päälle rakennelma tai se voi olla rakennus, jonne arkku tai arkkuja on sijoitettu.

Hautakartta

Hautakarttaan merkitään hautaosastot, hautalohkot, hautakorttelit ja hautarivit, niitä erottavat tiet, haudat merkittyinä numeroin tai kirjaimin sekä muu yksityiskohtien järjestely. Suositeltavaa on, että haudat merkitään numeroin.

Hautakirjanpito

Haudoista ja niihin haudatuista pidetään vainajaluetteloa. Hautakirjanpito on järjestettävä niin, että vaikeuksitta voidaan osoittaa paikka, mihin henkilö on haudattu.

Hautaosasto, hautakortteli, hautalohko

Hautakirjanpitoon liittyviä termejä. Hautausmaat jaetaan alueisiin, jotka on merkitty tavallisesti kirjain- tai numeroyhdistelmin. Hautaosasto koostuu useammasta hautalinjasta tai - rivistä. Uusia alueita suunniteltaessa suositellaan käytettäväksi nimitystä hautaosasto.

Hautalankut, **kantolankut**, **kävelylankut**, **reunalankut**

Haudan reunoille laitettavat lankut, joilla seisten omaiset laskevat arkun hautaan.

Hautamaksu, haudan lunastusmaksu

Maksu, joka suoritetaan hautaa lunastettaessa tai aikaisemmin lunastetun haudan hallinta-aikaa jatkettaessa.

Hautanumero, hautatunnus

Hautakirjanpitoon liittyvä termi. Jokaisella hautapaikalla on oma tunnuksensa.

Hautaoikeudesta luopuminen

Hautaoikeuden haltija voi luovuttaa tämän oikeuden vain seurakunnalle.

Hautaoikeuden haltija

Hautaoikeuden haltija edustaa vainajan oikeudenomistajia ja niitä, jotka voivat tulla hautaan haudatuiksi ; hän myös vastaa haudan hoidosta. Hautaoikeuden haltijaksi voidaan määrätä muukin kuin lähin omainen.

Hautaoikeuden määräaika

Määräaika voi olla enintään 50 vuotta, mutta sitä voidaan eräin edellytyksin jatkaa. Voimassaoloaika voi jatkua myös sen johdosta, että aiemmin lunastettuun hautaan haudataan uusi vainaja. Nykyisin ei ole ainaishautoja, vaan hautaoikeus on aina määräaikainen.

Hautaoikeuden voimassaoloajan alkaminen

Hautaoikeuden voimassaolo lasketaan haudan luovuttamisesta seuraavan kalenterivuoden alusta.

Hautaoikeuden voimassaoloajan jatkaminen

Hautaoikeuden voimassaoloaikaa voidaan oikeudenhaltijan hakemuksesta jatkaa, jollei siitä aiheudu haittaa hautausmaan tarkoituksenmukaiselle järjestelylle tai hoidolle.

Hautaoikeuden voimassaoloajan päättyminen

Hautaoikeus lakkaa, kun määräaika mahdollisine pidennyksineen on kulunut loppuun, tai kun hautaoikeus on julistettu menetetyksi tai kun oikeudenhaltijat ovat luovuttaneet hautaoikeuden takaisin. Hautaoikeus on voimassa vain niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana.

Hautaoikeus

Hautaoikeudella tarkoitetaan haudan hallintaoikeutta, johon yleensä liittyy myös velvollisuus haudan hoitoon. Hautaoikeus luovutetaan määräajaksi, enintään 50 vuodeksi ja se on voimassa vain niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana. Haudan haltija käyttää hautaoikeutta. Hautaoikeuden haltija voi luovuttaa tämän oikeuden vain seurakunnalle. Oikeus hautaan luovutetaan pääsääntöisesti kuolemantapauksen yhteydessä. Seurakunnan hautaustoimesta vastaava viranomainen voi erityisistä syistä luovuttaa hautaoikeuden muulloinkin.

Hautapaikka

Hautapaikka on yhtä tai useampaa päällekkäin haudattavaa arkkua tai uurnaa varten varattu tila haudassa (Kuva 2).

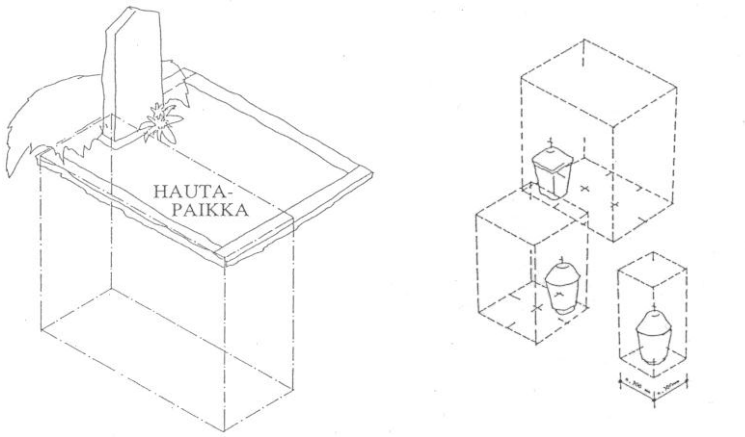

Kuva 2. Periaatepiirros hautapaikasta. Hautaustoimen ohjesääntö, Kirkkohallitus 1999.

Hautarauha

Vainajan viimeisen leposijan nauttima oikeudellinen lainsuoja.

Hautarauhan rikkominen

Hautarauhan rikkomiseen syyllistyy hän, joka luvattomasti avaa haudan tai ottaa sieltä ruumiin tai sen osan, ruumisarkun tai hautausuurnan, käsittelee hautaamatonta ruumista pahennusta herättävällä tavalla, turmelee tai häpäisee hautaa tai kuolleen muistomerkkiä.

Hautarekisteri

Hautaustoimintalain käsite. Hautausmaan ylläpitäjän on pidettävä rekisteriä, josta ilmenevät vainajan sukunimi ja etunimet, syntymäaika tai henkilötunnus, kuolinaika, hautaamisajankohta, hautaamistapa sekä haudan sijainti. Rekisteriin voidaan merkitä myös hautaoikeuden haltijan nimi ja postiosoite, hautaoikeuden voimassaoloaika ,tieto siitä, keitä hautaan voidaan haudata, hautausmaalla olevat taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat muistomerkit ja niiden sijainti. Katso myös kohdasta hautaluettelo.

Hautaluettelo, hautausmaakohtainen hautaluettelo

Hautaluetteloon merkitään hautausmaan osasto, rivi, hauta, hautauspaikka ja hautasija, haudatun nimi, siunaamisajankohta, hautaamisajankohta, hautaoikeuden voimassaoloaika, hautaoikeuden haltija ja hänen osoitteensa sekä ketä hautaan voidaan haudata. Lisäksi rekisteriin voidaan merkitä taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat muistomerkit ja niiden sijainti. Hautaluettelo sisältää hautaustoimilain sallimat hautausmaan ylläpitämiseen tarvittavat tiedot. Katso myös kohta hautarekisteri.

Hautarivi, **hautalinja**

Hautakirjanpitoon liittyviä termejä. Hautaosasto (hautakortteli) on jaettu hautalinjoihin tai - riveihin, jotka on merkitty tavallisesti kirjain- tai numeroyhdistelmin. Suositellaan nimitystä hautarivi. (Kuva 3)

Kuva 3.Hautarivi. Honkanummen hautausmaa, Raimo Laurasvaara 2002.

Hautasija

Hautasija on yhden arkun tai tuhkauurnan paikka haudassa. Hautasijojen lukumäärä riippuu haudan mittojen lisäksi myös siitä, voidaanko hautasijaan haudata ruumiiden lisäksi myös uurnia tai sijoittaa aikuisen hautasijaan lisäksi pieniä arkkuja (Kuva 4).

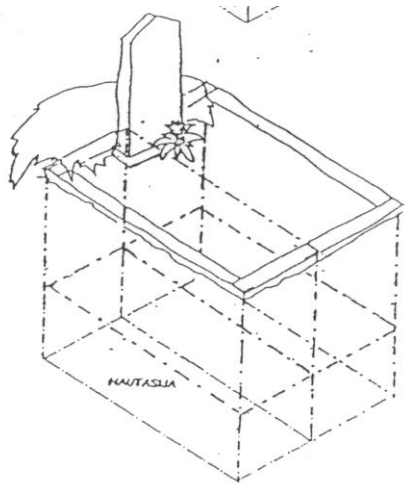

Kuva 4. Periaatepiirros hautasijasta. Hautaustoimen ohjesääntö, Kirkkohallitus 1999.

Hautatoimisto, **hautakonttori**

Hautausasioita hoitava seurakunnan virasto.

Hautausjärjestelyt

Hautausjärjestelyt sisältävät ne toimenpiteet, jotka liittyvät hautaamiseen, tuhkaamiseen ja tuhkan käsittelyyn.

Hautausmaa, hautuumaa, **kirkkomaa**

Vainajan leposijaksi erotettu ja pyhitetty alue.

Hautausmaakaava

Hautausmaakaava on hautausmaan sisäinen kaava, joka osoittaa hautausmaan rajat, sen liikennejärjestelyt, eri toimintojen sijoitukset sekä jakaa hauta-alueet sopiviin yksiköihin. Hautausmaakaavaa laadittaessa otetaan huomioon hautausmaa-alueen maaston luonne, kauneusnäkökohdat ja seurakunnan taloudellinen kantokyky sekä alueen tarkoituksenmukainen käyttö. Kaavaan tulee sisältyä myös hautausmaa-alueen kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelma sekä käytävien, hauta-alueiden ja rakennusten sijainti.

Hautausmaakatselmus

Hautausmaan johdon ja seurakunnan hallinnollisen yksikön suorittama katselmus, jossa tarkastetaan hautausmaan yleisilme ja siihen vaikuttavat seikat.

Hautausmaan aitaaminen

Kirkkolain mukaan hautausmaan tulee olla aidattu tai muuten selvästi erotettu.

Hautausmaan hoito

Hautausmaan ylläpitäjä on vastuussa hautausmaan hoidosta sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Hautojen hoidosta on erillinen kappale. Yksittäisen haudan hoitovastuu on hautaoikeuden haltijalla.

Hautausmaan toimisto

Yleensä hautausmaan yhteydessä oleva toimisto

Hautausmaksu

Voidaan periä hautaamiseen liittyvistä palveluista.

Hautaustoimisto

Hautauksen käytännön järjestelyistä huolehtiva liike, joka perii korvauksen palveluksistaan.

Hautaussyvyys, haudan syvyys, syvähautaus

Vähimmäissyvyys, johon arkku voidaan haudata. Uurnan tai tuhkan hautaamisen pienimmäksi syvyydeksi on määritelty 60 cm. Arkkuhautaussyvyys on vähintään 150 cm. Syvähautausta käytettäessä vähimmäissyvyyteen lisätään 60 cm arkkua kohden. Siten kahteen kerrokseen haudattaessa haudan syvyyden tulee olla pohjimmaisen arkun osalta vähintään 210 cm ja kolmeen kerrokseen haudattaessa vähintään 270 cm.

Hautaustoimen ohjesääntö

Ohjekokoelma, jossa kerrotaan tarkemmat määräykset haudoista, hautakirjanpidosta, hautaoikeuden haltijan oikeuksista ja velvollisuuksista, määräykset haudan hoidolle asetettavista vaatimuksista, hautamuistomerkkien hyväksymisestä ja hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä. Kyseinen ohjesääntö on kirkkohallituksen seurakunnille antamia yleisohjeita, joita seurakuntien tulee mahdollisuuksien mukaan noudattaa. Ne seurakunnat, joissa on krematorio, voivat liittää hautaustoimen ohjesääntöön myös tuhkausta koskevat säännökset. Kirkkovaltuusto hyväksyy hautaustoimen ohjesäännön ja tuomiokapituli sen vahvistaa.

Hautaustoimilaki

1.1.2004 voimaan tuleva laki korvaa uskonnonvapauslaissa olevat säädökset ja täydentää hautaustoimen säännösten puuttuvia osia.

Jääkärihaudat

Jääkärihautoja on paitsi sankarihaudoilla myös yleisillä hautausmailla. Jääkärihauta on usein tunnistettavissa hautamuistomerkkeihin kiinnitetyistä jääkäritunnuksista. Myös hautakirjanpidosta voi joissakin tapauksissa ilmetä, että kysymyksessä on jääkärihauta. (Kuva 5)

Kuva 5.Jääkärimerkki. Uusi kunniamerkkiopas, WSOY 1983 s. 92

Kantoliina, kantonauha

Liina, jonka avulla arkkua kannetaan ja lasketaan hautaan.

Katafalkki

Ruumisarkun aluskoroke, siunaus-alusta jolla arkku myös säilytetään tai kuljetetaan yleensä kappelirakennuksen sisätiloissa.

Katastrofi

Kun kuolemantapauksia on runsaasti sodan, luonnonkatastrofin, suuronnettomuuden, tarttuvan taudin tai muun vastaavan katastrofin vuoksi.

Katastrofialue

Katastrofitilanteen seurauksena suurille vainajamäärille perustettu yhteishauta-alue.

Kellojen soitto, **soittokellot, saattokellot, sielunkellot**, **kuolinkellot**

Kappelissa tai kirkossa olevia kelloja voidaan soittaa siunaustilaisuuden päätteeksi ja yleensäkin vainajan hautaan saaton aikana. Kuolinkelloja soitetaan tiedoksi henkilön kuolemasta.

Kirkkotarha, kirkkomaa, kapelpakka, kappelinmäki, kirkonpakka, kirkonmäki, kirkkoaita, kirkkopiha, kirkkokartano, kirkon multa, Jumalan puisto

Kirkon ympärillä oleva hautausmaa. Suositeltavin ilmaisuja ovat kirkkotarha ja kirkkomaa. Muut nimikkeet eivät ole enää aktiivisessa käytössä.

Kolumbaario, uurnaholvi

Tuhkauurnien säilytystila. Kolumbaario voi olla erillinen muuri, tila tai osa muuta rakennusta esim. kirkkoa tai kappelia. Tuhka tai uurna ei maadu, vaan se säilyy sellaisenaan. Hallinta-ajan päättymisen jälkeen uurnaa tai tuhkaa kohdellaan vallitsevan käyttösuunnitelman mukaisesti.

Koskemattomuusaika

Tämän ajan kuluessa ei samaan hautasijaan saa haudata toista vainajaa arkussa. Koskemattomuusaika turvaa jokaiselle arkkuhautauksen hautasijalle oman hautarauhan. Koskemattomuusaika on vähintään 15 vuotta hautaamisesta laskien. **Uurnahaudoille** ei ole lakisääteisesti määrätty koskemattomuusaikaa.

Käyttösuunnitelma

Käyttösuunnitelma on hautausmaakaavan sanallinen selitys, siihen sisältyy määräyksiä alueiden käyttöönottojärjestyksestä, niiden käyttötavasta ja käyttötarkoituksesta. Siinä selvennetään yksityiskohtia, jotka eivät selviä piirustuksista. Suunnitelmassa selostetaan sekä kokonaisuutta että yksityiskohtia kuten hautojen mitoitusta, hautaoikeuksien hallinta-aikoja, muistomerkkeihin

liittyviä määräyksiä ja rajoituksia. Siinä myös suositellaan hoitotoimia ja istutuksia, selvitetään, kuka huolehtii haudoista ja millaisia poikkeuksia näihin sääntöihin voi olla. Käyttösuunnitelmassa otetaan huomioon eri aikoina perustettujen hautausmaan osien ominaispiirteiden säilyttäminen. Siinä esitetään hautausmaan käytön erityiset rajoitukset.

Mannerheim-ristin ritarien hauta

Vapaudenristin Ritarikunnan Mannerheim-risti myönnettiin jatkosodan aikana sotilasarvosta riippumatta 191 sotilaalle. (Kuva 6)

Kuva 6. Mannerheimin risti. Uusi kunniamerkkiopas, WSOY 1983

Metsähautausmaa

Luonnonmukainen hautausmaa, jossa puusto on luonnonmetsää, kylväytynyttä tai luonnonmukaisuutta tavoitellen istutettua kotimaista kasvilajistoa ja metsälle luonteenomaista aluskasvillisuutta. Metsähautausmaiksi on nimetty usein virheellisesti metsiin varsin puutarhamaisin keinoin perustettuja hautausmaita. Päälähtökohtana on tällöin ollut nurmikon korvaaminen metsän aluskasvillisuudella.

Muistolehto, uurnalehto

Arkku- tai tuhkausalue, jonne vainaja kätketään hautasijaa merkitsemättä. Suositeltavin ilmaisu on muistolehto. Tuhka voidaan haudataan uurnassa tai ilman uurnaa. Hautapaikkaa ei anneta omaisten tietoon. Muistolehdossa voi olla yhteismuistomerkki, mutta vainajan nimi ei ole esillä. Muistolehdossa voi olla myös yhteismuistomerkki, johon haluttaessa kiinnitetään vainajan nimilaatta. (Kuva 7)

Kuva 7. Muistolehto. Honkanummen hautausmaa, Raimo Laurasvaara 2002.

Muistelupaikka, yhteismuistomerkki

Yhteinen muistelupaikka menneiden sukupolvien tai muualle haudattujen muiston kunniaksi (Kuva 8).

Kuva 8. Sääksmäki.Yhteismuistomerkki, Jaakko Vainio 1978.
Kuva Museoviraston arkistosta.

Muunuskoisten hauta-alue

Hauta-alue, joka on tarkoitettu muiden kuin evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluvien vainajien leposijaksi.

Reunakivihauta

Hauta, jonka ulkoreunoja kiertävät reunakivet (Kuva 9).

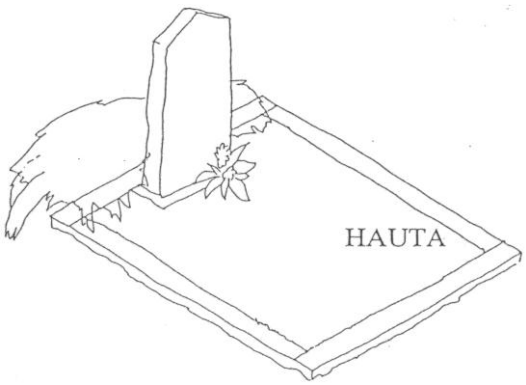

Kuva 9. Reunakivihauta. Hautaustoimen ohjesääntö, Kirkkohallitus 1999.

Rintamamieshauta, veteraanihauta, veteraanipaikka

Eräissä seurakunnissa tällaisen haudan voi saada vainaja, jolla on rintamapalvelutunnus ja sotilaspassi, jossa on rintamapalveluleima.

Rintamaveteraaneille myönnetyt tunnukset (katso liite 1)

Ainakin eräitä liitteessä 1 olevista tunnuksista on tapana kiinnittää hautamuistomerkkeihin.

- Rintamasotilastunnus, myönnetään miehille.
- Rintamapalvelutunnus, myönnetään naisille.
- Rintamatunnus, myönnetään rintamalinnoittajille.
- Ulkomaalaisten rintamasotilastunnus, myönnetään ulkomaisille vapaaehtoisille.

Ruumishuone, **ruumiskellari**, **ruumiskylmiö**, **paarihuone**, **vainajien säilytys**

Vainajien säilytykseen tarkoitettu tila

Ruumissaattue, **hautasaattue**, **hautajaisaatto**, **hautaussaatto**

Vainajan vienti siunaustilaisuudesta tai muuna ajankohtana haudalle saattoväen seuratessa mukana.

Ruumisvaatteet

Vaatteet, joihin vainaja kuoltuaan puetaan.

Saattovaunu, ruumisvaunu, **ruumiskärryt**

Arkun kuljettamiseen haudalle tarkoitettu pyörillä kulkeva vaunu.

Sankarihauta

Suomen sodissa v.1918 tai 1939-1945 kaatuneen sankarivainajan hauta (Kuva 10)

Kuva 10. Sankarihautausmaa, Muonio, P.O.Welin 1982.

Kuva Museoviraston arkistosta.

Sirottelualue

Yhteinen hauta-alue tuhkansirotteluun. Alueella ei ole erillisiä rekisteröityjä hautasijoja. Sirottelualue on erotettu muusta hautausmaa-alueesta esim. kasvillisuudella. Tuhka sirotellaan maan pinnalle sulan maan aikana merkitsemättä tarkkaa sirottelupaikkaa.

Sotaveteraani

Sotaveteraanilla tarkoitetaan henkilöä, joka palvelukseen kutsuttuna, määrättynä tai vapaaehtoisena on osallistunut 1939-1945 käytyihin Suomen sotiin.

Suku-uurna

Metallista tai kivestä valmistettu muistomerkki, jonka sisällä on säiliö esim. 6-8 ilman uurnaa tapahtuvaa tuhkan hautaamista varten. Suku-uurna perustetaan ja ankkuroidaan lujasti maahan tai kallioon. Tämä hautaustapa mahdollistaa vaikeidenkin alueiden hautauskäyttöön ottamisen.

Tunnustuksettomille vainajille varattu hauta-alue

Erillinen hautausmaa tai muusta hautausmaasta selvästi rajattu hautausmaan osa, joka on tarkoitettu vainajille, jotka eivät ole kuuluneet mihinkään kirkko- tai uskontokuntaan.

Tuhkakuitti, uurnanluovutustodistus, **tuhkanluovutus**

Todistus tuhkauksesta. Sisältää vainajan tuhkaus- ja henkilötiedot. Tuhkakuitin laatii krematorion ylläpitäjä. Pääkuitti (kuitin 1. kappale) luovutetaan uurnan / tuhkan hakijalle ja jäljennökset krematoriolle ja sen hautausmaan ylläpitäjälle, jonne vainaja haudataan.

Uurna, tuhkauurna

Tuhkatun ruumiin tuhkan astia.

Uurnahauta-alue

Hautausmaan se osa, joka on varattu tuhkan hautaamista varten uurnassa tai usein nimityksestä huolimatta myös ilman uurnaa.

Uurnan luovutushuone

Erillinen, yleensä kappelirakennuksessa oleva tila, joka on varattu uurnan luovutustilaisuutta varten.

Uurnan vastaanottotodistus, **tuhkan vastaanottotodistus**

Tosite seurakunnalta tuhkan tai uurnan luovuttajalle, josta ilmenee luovutusajankohta, vainajan nimi ja seurakunnan puolesta vastaanottajan nimi. Tositteen vastakappale (2.kappale) jää luovuttajalle.

Uurnasija-alue

Eräänlainen uurnahauta-alueen ja muistolehdon välimuoto. Nykyään yhä yleisemmin muistolehtona toteutettu ja **muistolehdoksi** kutsuttu alue.

Yhteinen hauta, yhteishauta, **joukkohauta**

Näissä haudoissa on useita hautasijoja, mutta ei yksityisiä hautoja. Hautaa ei ole jaettu erillisiksi osiksi, vaan se on kokonaisuus, joka on yleensä hautausmaan ylläpitäjän hoidossa.

Yksityinen hauta

Yksityisellä haudalla tarkoitetaan muuta kuin evenkelisluterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkon seurakunnan hautausmaalle perustettua hautasijaa.

Yksityinen hautausmaa

Yksityisellä hautausmaalla tarkoitetaan muuta kuin evankelisluterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnalle kuuluvaa hautausmaata.

Vainajan siirto, **tuhkan siirto**

Haudatun ruumiin tai tuhkan saa siirtää toiseen hautaan, jos lääninhallitus erityisen painavista syistä on myöntänyt siihen luvan. Haudatun ruumiin siirtäminen edellyttää lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomaisen myöntämää lupaa. Mainitut päätökset on ennen siirron valmistelua toimitettava seurakunnalle. Mikäli siirto suoritetaan toisen seurakunnan hautausmaalle, tulee siirtoon olla myös vastaanottavan seurakunnan lupa.

2. HAUTAUSPALVELUNIMIKKEISTÖÄ

Arkkuhaudan kunnostus

Hauta tiivistetään ja siihen tehdään uusi pinta (nurmikko tai hiekka).

Arkkuhautapaikka

Hautapaikka, mihin vainaja voidaan haudata arkussa ja johon voidaan myös haudata tuhka joko uurnassa tai ilman uurnaa.

Arkkulehtohauta, arkkumuistolehto

Vainajan arkku haudataan hautasijaa merkitsemättä.

Haudan valmistelu ja sulkeminen, **haudan avaaminen ja peittäminen**, **haudan kaivaminen ja peittäminen**

Kaivu – ja peittotyö voidaan tehdä koneellisesti tai käsin.

Kunnostusmaksut

Haudan kunnostus seurakunnan toimesta korvausta vastaan.

Muistonimilaatta

Muistonimilaattaan tulevat yleensä vainajan nimi, syntymä- ja kuolinaika. Laattaa käytetään yleensä muistolehdoissa.(Kuva 11)

Kuva 11. Muistonimilaatat. Honkanummen hautausmaa, Raimo Laurasvaara 2002.

Lasten hauta

Arkku- tai uurnahauta, joka on tarkoitettu vain lapsivainajille.

Muistolehtopaikka

Hautapaikka, mihin voidaan haudata vainaja arkussa, uurnassa tai haudata tuhka ilman uurnaa. Vrt**. muistolehto.**

Määräaikainen

Tietyn ajanjakson mittainen sopimus seurakunnan ja asiakkaan välillä.

Nurmettamismaksu

Nurmikon uusimisesta perittävä korvaus silloin, kun haudan nurmikko on ollut pitkään hoitamattomana tai silloin, kun haudan haltija haluaa uusia haudan nurmikon.

Perushoitomaksu

Vrt. nurmikon hoito. Yleensä hoitoaika määritellään vuosissa.

Rinnakkaishauta

Kyseessä on termi, jolla tarkoitetaan kahta vierekkäistä arkkuhautapaikkaa.

Toimenpidemaksu

Toimenpidemaksulla katetaan asiakkaalta perittävät hautapalveluun liittyvät tavanomaisten toimenpiteiden kustannukset. Tällaisia toimenpiteitä ovat esim. haudan avaus, peittäminen ja kunnostus.

Tuhkaus

Vainajan polttaminen krematoriossa.

Uurnahaudan kunnostus hautauksen jälkeen

Hauta tiivistetään ja siihen tehdään uusi pinta (nurmikko tai hiekka).

Uurnahautapaikka

Hautapaikka, mihin käyttösuunnitelman mukaisesti voidaan haudata uurna tai tuhka ilman uurnaa.

Ylimääräinen tuhkaus

Asian kiireellisyyden vuoksi tavallista nopeammin tai varsinaisen työajan ulkopuolella suoritettava vainajan tuhkaustyö.

3. HAUTOJEN HOITOON LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

Haudan hoitamattomuus

Hautaa ei ole hoidettu sen arvoa vastaavalla tavalla.

Haudanhoitomaksu

Peritään niistä haudoista, joiden hoidon hautaoikeuden haltija on antanut seurakunnan (hautainhoitorahaston) tehtäväksi. Hoitomaksu pyritään määräämään siten, että maksettu pääoma ja sen korot yhteisesti vastaavat hoitokustannuksia sovitulta ajalta.

Haudan hoitomerkki

Merkki haudalla, josta ilmenee millainen hoito kyseiselle haudalle on lunastettu. Tästä merkistä voidaan päätellä haudan olevan hautainhoitorahaston hoidossa.

Haudan hoito

Omainen, seurakunta tai joku muu hoitaa hautaa kirkkolain määräysten mukaisesti. Haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija, jollei kirkkovaltuusto toisin päätä tai siitä ei kirkkolaissa määrätyllä tavalla ole toisin sovittu. Nykyisin erityisesti uusilla hautaosastoilla sisältyy haudan lunastushintaan pakollinen 25 kesän nurmenhoitomaksu tai velvoite sopia eri korvausta vastaan haudan määräaikaisesta perushoidosta.

Haudanhoitosopimus

Haudanhoitosopimus seurakunnan ja hautaoikeuden haltijan tai hautaa hoitavan yrittäjän välillä voidaan sopia eripituisiksi ajanjaksoiksi. Nykyisin voi tehdä poikkeustapauksissa myös uusia ainaishoitosopimuksia. Erityisesti uusilla hautaosastoilla voi sisältyä haudan lunastushintaan pakollinen 25 vuoden nurmenhoitomaksu. Hoitosopimuksessa sovitaan hoitoajasta ja –maksusta, hoitoon kuuluvista tehtävistä, seurakunnan oikeudesta suorittaa haudalla hoidon kannalta tarpeellisia muutoksia, seurakunnan oikeudesta laskea hoidon tasoa mikäli maksettu hoitomaksu ei riitä sovitun hoitotason ylläpitämiseen ja muista mahdollisista sopimusehdoista.

Haudan hoitovelvoite

Haudat on pidettävä hautausmaan arvon mukaisesti hoidettuina. Haudan hoitamisesta vastaa hautaoikeuden haltija, ellei kirkkovaltuusto toisin päätä eikä siitä ole muulla tavalla sovittu. Tiettyä korvausta vastaan seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa haudan hoitamisesta. Yhteiset haudat hoitaa

hautausmaan ylläpitäjä. Hautaoikeus ja siihen liittyvä hoitovelvoite lasketaan alkavaksi viimeksi suoritetusta hautauksesta ja päättyväksi vähintään koskemattomuusajan kuluttua. Kun hautaoikeus päättyy tai hoitovelvoite laiminlyödään, voidaan hauta palauttaa kuulutusmenettelyn kautta takaisin seurakunnalle.

Haudan hoitovelvollisuuden laiminlyönti

Jos haudan hoito on olennaisesti laiminlyöty, voi kirkkoneuvosto velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan vuoden määräajassa siitä, kun päätös on annettu hänelle tiedoksi. Jollei hän sitä tee, kirkkoneuvosto voi julistaa hautaoikeuden menetetyksi.

Hautainhoitorahasto

Seurakunnalla on korvauksesta hoitoon otettujen hautojen hoitoa varten hautainhoitorahasto. Rahastot toimivat seurakunnan yhteydessä taloudellisesti erillään. Rahaston varoja ei saa käyttää seurakunnan tarpeisiin.

Hiekkahoito

Hiekkapintaisen haudan hoito ilman kukkahoitoa.

Kukkahoito hiekkapinnalla

Hiekkapintaisen haudan hoito kukkahoidolla

Kukkaryhmän hoito

Seurakunnan hoidossa olevan haudan kukkaryhmän kunnostus, kesäkukkien hankinta, istutus, hoitaminen ja tarvittaessa kukkien uusiminen.

Kukkien hankinta ja istutus

Kesäkukat eli yksivuotiset kukat hankitaan ja istutetaan hoitohaudoille.

Kuulutusmenettely, ilmoitusmenettely

Kun haudan hoito on laiminlyöty ja hautaoikeuden haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, ilmoitus hautaa koskevasta päätöksestä on pantava tiedoksi haudalle. Päätöksestä on lisäksi kuulutettava paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen sinä päivänä, jona kuulutus lehdessä on julkaistu. Mikäli seurakunnan tiedossa on hautaoikeuden haltijan osoite, saatetaan hänen tietoonsa, tavallisesti postitse, valituskelpoinen päätös saantitodistusta vastaan. Myös hallinta-ajan päättymisestä voidaan ilmoittaa joko suoraan haltijalle tai tiedotuksella haudalle.

Nurmikko ja ruusut

Tähän hoitoon yhdistetään ruusuhoito ja nurmikon hoito.

Nurmikon hoito ja kesäkukat, ruoho ja kesäkukat, nurmen hoito ja kesäkukat, kukkahoito nurmipinnalla

Käsittää ruohopintaisen haudan ruohon leikkaukset, lannoitukset, kastelut sekä kukkien istutuksen lisäksi kukkaryhmän hoidon (vrt. kukkaryhmän hoito).

Nurmikon hoito, nurmen hoito, ruohohoito

Nurmikko tarvittaessa lannoitetaan, kastellaan, leikataan ja uudistetaan koko haudan alueelta säännöllisesti hoitokauden aikana. Tämä hoitomuoto ei sisällä kukkien hoitoa.

Perennahoito

Monivuotisten kukkien hankinta, istutus ja hoito (vrt. kukkaryhmän hoito).

Perushoito

Haudan perushoidolla tarkoitetaan hautausmaa-alueen ja sillä olevien hautojen yhtenäistä, yleensä koneellista nurmikon hoitoa. Hauta voi myös olla hiekkapintainen, jolloin perushoitoon kuuluu tarpeen mukaan hiekkapeitteen uusiminen ja pinnan muu hoito. Perushoito ei sisällä kukkahoitoja.

Peruskunnostus

Pitkään hoitamattomana olleelle haudalle suoritetaan korvausta vastaan peruskunnostus. Peruskunnostus on tehtävä aina hautauksen jälkeen. Kun seurakunta (tai hautainhoitorahasto) ottaa haudan hoitaakseen se vastaa myös peruskunnostuksesta, joka on myös hoitoon ottamisen edellytyksenä.

Ruusuhoito

Monivuotiset jaloruusut tai miniruusut hankitaan, leikataan, lannoitetaan ja kastellaan tarpeen mukaan. Uudet ruusut istutetaan kuolleiden tilalle.

Yleishoito

Seurakunnan tehtävänä on huolehtia hautausmaan yleisten alueiden hoidosta ja siisteydestä.

4. HAUTAUSTOIMEN HALLINTO

Hautausmaajaosto, taloudelliset jaosto

Kirkkoneuvoston asettamia pysyviä työryhmiä, jotka valmistelevat asioita hallintoon. Asiat viedään kiinteistölautakuntaan tai suoraan kirkkoneuvostoon.

Kiinteistöjohtokunta/ -lautakunta, hautausmaajohtokunta/ -lautakunta

Lähinnä isoissa seurakunnissa toimiva elin, jota tarvitaan silloin, kun päätöksenteon pohjaa halutaan laajentaa. Asiat viedään kirkkoneuvostoon siltä osin, kuin niitä ei ole siirretty johtokunnalle/lautakunnalle.

Hautausmaajaoston, taloudellisen jaoston, kiinteistöjohtokunnan ja hautausmaajohtokunnan jäsenet ovat seurakuntien luottamushenkilöistä koostuvia kirkkoneuvoston asettamia työryhmiä, joille on delegoitu mm. hautausmaiden hallinnointiin liittyvää päätösvaltaa.

Kirkkoneuvosto, yhteinen kirkkoneuvosto

Kirkkoneuvosto on yhden seurakunnan luottamushenkilöistä koostuva hallintoelin, joka valmistelee kirkkovaltuuston päätettäviksi menevät asiat ; se myös käyttää päätös- ja toimeenpanovaltaa sille säädetyissä rajoissa. Kirkkoneuvoston jäsenet puheenjohtajaa lukuun ottamatta ovat kirkkovaltuuston valitsemia luottamushenkilöitä. Puheenjohtajan toimii virkansa puolesta seurakunnan kirkkoherra. **Yhteinen kirkkoneuvosto** on kahden tai useamman seurakunnan muodostama toimeenpano- ja hallintoelin, jonka jäsenet yhteinen kirkkovaltuusto valitsee. Henkilöjäsenten ja puheenjohtajan nimeäminen on samanlainen kuin kirkkoneuvostossa.

Kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkovaltuusto

Yhden itsenäisen seurakunnan **kirkkovaltuusto** on yleisillä vaaleilla valituista luottamushenkilöistä koostuva, seurakunnan ylintä päätösvaltaa käyttävä hallintoelin. **Yhteinen kirkkovaltuusto** on kahden tai useamman seurakunnan muodostaman seurakuntayhtymän korkein päättävä hallintoelin.
Kirkkovaltuusto päättää mm. seurakunnan hautausmaiden perustamisesta, laajentamisesta tai lakkauttamisesta. Päätös hautausmaan perustamisesta tai laajentamisesta on voimassa olevan kirkkolain mukaan alistettava opetusministeriön vahvistettavaksi. Kirkkovaltuusto hyväksyy myös hautaustoimen

ohjesäännön sekä jokaista hautausmaata varten hautausmaakaavan ja käyttösuunnitelman. Nämä päätökset on voimassa olevan kirkkolain mukaan alistettava tuomiokapitulin vahvistettavaksi.

Tuomiokapituli

Tuomiokapituli hoitaa hiippakunnallista hallintoa ja toimintaa sekä ratkaisee lainkäyttöön liittyviä kysymyksiä. Tällaisia asioita voivat olla kaikki kirkkovaltuuston hyväksymät hautaustoimen ohjesäännöt, hautausmaasuunnitelmat, hautausmaakaavat ja käyttösuunnitelmat.

Kirkkohallitus

Kirkkohallitus hoitaa kirkon yhteistä hallintoa, taloutta ja toimintaa, valmistelee asioita kirkolliskokoukselle ja huolehtii sen päätösten täytäntöönpanosta. Se edistää, ohjaa ja kehittää kirkon ja seurakuntien toimintaa, valvoo kirkon etua sekä huolehtii muista kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä sekä niiden nojalla annetuissa säädöksissä kirkkohallitukselle määrätyistä tehtävistä. Vuoden 2003 loppuun asti asiat viedään opetusministeriöön.

Opetusministeriö

Hautausmaan perustamista tai laajentamista ja lakkauttamista koskeva päätös alistetaan voimassa olevan kirkkolain mukaan opetusministeriölle. Nämä tehtävät siirtyvät 1.1. 2004 kirkkohallitukselle.

5. KREMATORIOALAN NIMIKKEISTÖÄ

Alaprimääri-ilma, sekundaari-ilma

Jälkipoltinkammioon syötetty palamisilma.

Ejektoripuhallin

Savupiipun vetoa ja siten uunin alipainetta lisäävä puhallin.

Happianalysaattori

Savukaasujen happipitoisuuden mittaava laite. Mittaustulosten perusteella ohjataan uunin polttoprosessin säätöarvoja.

Jälkipoltin

Uunin jälkipolttotilan savukaasujen polttamiseen käytettävä kaasu- tai öljypoltin.

Jälkipoltinkammio

Paikka, missä savukaasut jatkavat palamista.

Krematorio

Vainajien tuhkaamista varten rakennettu laitos.

Ohjausnäyttö

Näyttöpaneeli, josta uunin ohjausarvot ovat luettavissa ja säädettävissä.

Pääpoltin

Uunin polttotilan lämmittämiseen käytettävä kaasu- tai öljypoltin.

Savukaasu

Palamistapahtumassa syntyvä emissio.

Savupelti

Savukaasukanavan sulku, uunin alipaineen säätöön tarkoitettu laite.

Savukaasuanalysaattori

Savukaasujen happipitoisuuden mittaava laite. Mittaustulosten perusteella ohjataan uunin polttoprosessin säätöarvoja.

Sisäänvientivaunu

Laite, jolla arkku siirretään tuhkausuuniin.

Tuhkankäsittelylaite

Palamisjätteen hienontamiseen käytettävä laite.

Tuhkausohjelma

Tuhkausuunin esisäädetty tuhkausprosessin ohjausohjelma.

Tuhkausuuni

Krematoriossa käytettävä uuni, jossa vainajat tuhkataan

Yläprimääri-ilma, tertiääri-ilma

Jälkipoltinkammion yläpuolelta syötetty palamisilma.

6. HAUTAMUISTOMERKKISANASTOA

Aukotus

Porattu tai sahattu aukko pohjakivessä tai muistomerkin pohjassa.

Betoninen vinopalkki, aluspalkki

Hautausmaan ylläpitäjä asentaa betonisen aluspalkin, mikäli muistomerkkinä on muistolaatta. Palkin pohja upotetaan maahan ja muu osa palkista on 45 asteen kulmassa maanpintaan nähden. (Kuva 12)

Kuva 12. Vinopalkille asennettuja muistomerkkejä. Honkanummen hautausmaa. Raimo Laurasvaara 2002.

Betonipalkki maahan upotettu , aluspalkki

Hautausmaan ylläpitäjän asentama betoninen pohjakiviratkaisu, joka tekee tarpeettomaksi hautauskiven alle sijoitettavan pohjakiven (Kuva 13)

Kuva 13.Muistomerkkien alustaksi asennettu palkki. Honkanummen hautausmaa. Raimo Laurasvaara 2002.

Haat

Suorakulmainen hautakiven pintaan muotoiltu reunaprofiili. Työstö sama kuin keilissä. (Kuva 14)

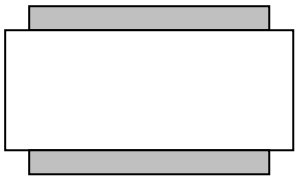

Kuva 14. Haat tummennettuina.. Piirros Raimo Laurasvaara 2003.

Hautamuistomerkki

Merkki, joka asennetaan haudalle vainajan muistoksi. Se voi olla kiveä, metallia, puuta tai jotain muuta materiaalia. Muistomerkin on oltava kooltaan ja ulkonäöltään hautausmaan yleisilmeeseen sopiva. Se ei saa loukata vainajan muistoa eikä hautausmaan arvokkuutta. Seurakunnalla hautausmaan haltijana on oikeus määrätä, minkälaisia muistomerkkejä haudalle asennetaan tai mitä sieltä viedään pois. Hautamuistomerkin hoito kuuluu haudan haltijalle.

Hiekkapuhallus

Kiven pinnalle kiinnitettyyn massaan tai muottimattoon piirretyt tai kaiverretut merkit irrotetaan ja suoritetaan hiekkapuhallus, jolloin kyseiset merkit jäävät näkyviin.

Hiottu pinta

Hautakiven pinta hiotaan käsin tai koneella matta -tai kiiltäväpintaisiksi.

Kaiverrus

Hautamuistomerkin pintaan kaiverretaan kuva/teksti. Työ voidaan tehdä hiekkapuhaltamalla tai käsin taltalla ja kaiverruspiikillä.

Keili

Keilipinnalla tarkoitetaan kiven pintaan muotoiltuja puolipyöreitä tai koverrettuja kaariprofiileja (Kuva 15).

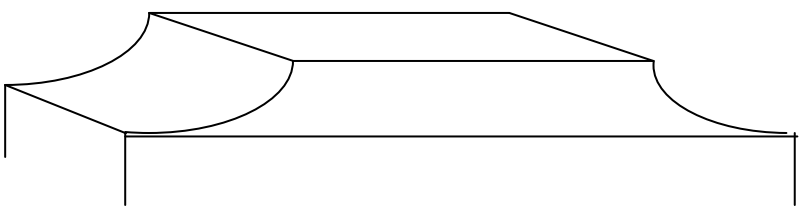

Kuva 15.Koverrettu keilipinta. Piirros Raimo Laurasvaara 2003.

Kultaus, hopeointi ja maalaus

Hautamuistomerkkien kaiverruksia korostava pintakäsittely.

Laattojen kovitelakkaus

Yleensä messinkisen muistonimilaatan pinnan lisälakkaus, jotta teksti ja laatta säilyisivät pitempään paremmassa kunnossa.

Lohkottu kivipinta, louhittu kivipinta

Sivujen työstössä käytetään lekameislausta ja / tai kanttiraudalla sekä moskalla tapahtuvaa kiven käsittelyä.

Makaava muistomerkki , tyynykivi

Muistomerkki on asennettu vaakasuoraan maanpintaa vasten (Kuva 16)

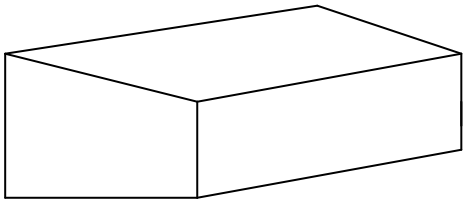

Kuva 16. Tyynykivi. Piirros Raimo Laurasvaara 2003.

Matkalaukkumallinen hautakivi

Yleisimmästä suorakaiteenmuotoisesta hautakivimallista käytetty nimitys.

Muistolaatta

Hautamuistomerkki, joka on yleensä valmistettu kivestä. Muistomerkin yleisin koko on 300 mm (leveys) x 400 mm (korkeus) ja se nojaa erilliseen metalliseen tukikehikkoon tai betoniseen vinopalkkiin.

Muistomerkkisuunnitelma

Piirros, josta tulee ilmetä hautamuistomerkin muoto, materiaali, mitat, pintakäsittelytapa ja tekstin sisältö. Kyseinen piirros tulee toimittaa seurakunnan hyväksyttäväksi ennen muistomerkin valmistamista.

Muistomerkin mitat

Kiviteollisuusliitto ry suosittelee käyttämään muistomerkin mittojen määrittelyssä järjestystä **korkeus x leveys x syvyys**

Muistomerkin korkeus

Muistomerkin mitta mitattuna pohjasta kärkeen (Kuva 17).

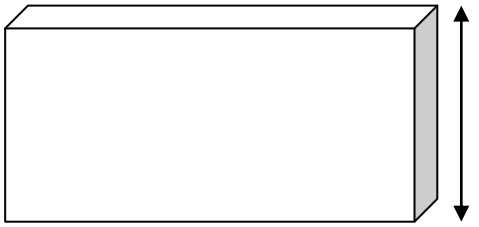

Kuva 17.Muistomerkin korkeus. Piirros Raimo Laurasvaara 2003.

Muistomerkin leveys

Muistomerkin mitta mitattuna edestä päin katsoen reunasta reunaan (Kuva 18).

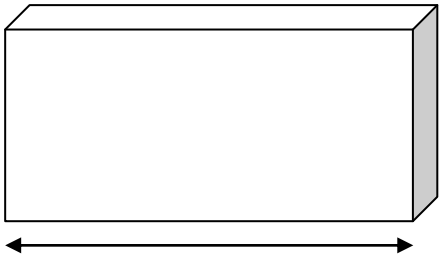

Kuva 18. Muistomerkin leveys. Piirros Raimo Laurasvaara 2003.

Muistomerkin syvyys, paksuus

Muistomerkin mitta mitattuna sivusta katsoen etureunasta takareunaan (Kuva 19).

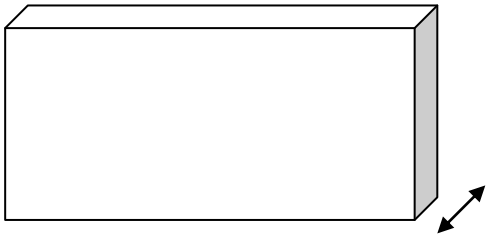

Kuva 19. Muistomerkin syvyys, paksuus. Piirros Raimo Laurasvaara 2003.

Muistomerkin tapitus

Tapituksella varmistetaan muistomerkin pystyssä pysyminen. Pohjakiveen asennetaan ruostumattomia terästappeja, joiden halkaisija on yleensä 12mm ja pituus 14-15cm. Hautakiven pohjaan porataan reiät vastaaviin kohtiin.

Nimilaatta

Yleensä muistolehdon yhteismuistomerkkiin sijoitettu messinki- tai alumiinilaatta, johon kaiverretaan vainajan nimi sekä syntymä- ja kuolinpäivät. Nimilaattaa käytetään usein myös muissa muistomerkeissä kaiverruksen sijasta.

Pohjakivi, jalustakivi, aluskivi, kantakivi

Maahan asennettu kivi, jonka päälle muistomerkki asennetaan.

Vakaumuksensa puolesta kuolleiden muistomerkki

Vuoden 1918 vapaussodan vakaumuksensa puolesta kuolleiden vainajien muistomerkki (punaisten muistomerkki)

Vapaussodan sankarivainajien muistomerkki

Vuoden 1918 vapaussodan sankarivainajien muistomerkki (valkoisten muistomerkki).

Veteraanitunnukset muistomerkeissä

Veteraanitunnukset ovat liitteessä 1.

7. HAUTAUSMAA-ALAN TYÖNTEKIJÄNIMIKKEISTÖÄ

Haudankaivaja

Tehtävänä pääasiassa hautojen avaaminen ja täyttäminen sekä muut alaan kuuluvat työt.

Hautausmaa-, kasvihuone- ja puistotyöntekijä

Tehtävänä hautausmaan – ja puistoalueiden ja kasvihuoneiden hoitoon kuuluvia puutarha- ja kunnossapitotöitä.

Hautausmaanhoitaja, erityisammattimies

Hautausmaiden ja kiinteistöjen erikoisammattitehtävät.

Hautaustoimen päällikkö, puistopäällikkö, ylipuutarhuri

Hautaustoimen johtotehtävät.

Seurakuntasihteeri, toimistonhoitaja, toimistosihteeri

Tehtävänä ovat seurakuntahallinnon ammatti- ja asiakaspalvelutehtävät.

Seurakuntamestari, ylivahtimestari, kiinteistönhoitaja, kiinteistötyöntekijä, suntio, vahtimestari, vahtimestari-siivooja

Kirkonpalvelutehtävät , kiinteistöjen ja hautausmaiden ammattitehtävät.

Seurakuntapuutarhuri, puistopuutarhuri, kasvihuonepuutarhuri, puutarhuri, työnjohtaja

Hautaustoimen johtotehtävät tai hautausmaiden työnjohtotehtävät.

Kesäpuutarhuri, **kausipuutarhuri**, **kesätyöntekijä**, **lohkonhoitaja**

Kausiluontoisesti käytettäviä nimikkeitä. Tehtävänä hautausmaan- ja puistoalueiden hoitoon ja rakentamiseen kuuluvia puutarha- ja kunnossapitotöitä.

8. HAUTAUSMAA-ALAN HISTORIAA

Hautaröykkiö, hiidenkivi

Pronssikautinen hautaustapa. Kalliolle tai muulle korkealle paikalle maan pinnalle rakennettu yleensä pyöreä, joskus pitkulainen tai suorakaiteenmuotoinen kivi- tai maaröykkiö (Kuva 20).

Pronssikautinen hautaröykkiö, Salon Uskelan Ilmusmäellä. Piirros Museovirasto/Hj. Appelgren 1885 Paula Purhosen teoksesta Kristinuskon saapumisesta Suomeen s.35

Kuva 20. Kuva Museoviraston arkistosta.

Hiisi

Pakanuudenaikainen alkuperäinen merkitys on ollut mm. pyhä metsikkö, uhrikko, kalmisto. Samoin tarkoittaa metsän, veden tms. pahaa haltijaa.

Hirsikalmisto

Pyhä metsikkö, uhrilehto, hautausmaa, palvontapaikka.

Kalmisto

Esikristillinen hautausmaan nimitys.

Karsikko

Metsäalue tai yksittäinen puu, josta kaadettiin uhripuu henkilön kuoltua hänen muistokseen. Yksittäisen puun ollessa kyseessä puusta hakattiin oksa kuoleman kohdatessa talonväkeä. Kyseessä oli puiden palvontarituaali.

Karsikkopuu, ristikkopuu

Puuhun leikattiin ristin merkki ja siihen ripustettiin kangaspaloja tai ristejä tai naulattiin pieni puinen taulu, jossa oli risti ja mahdollisesti kuolleen nimi. Puu asetettiin ruumissaaton pysähtymispaikalle tarkoituksena estää vainajan käyminen kotonaan. Karsikkomerkki saatettiin tehdä myös kiveen tai aitan seinään.

Kertahauta, C-hauta

Hautamuoto, jossa arkulle muodostetaan hautasija, mutta ei omaa erillistä hautapaikkaa. Kertahautojen hallinta-aikaa ei voi uusia. Käytännöstä luovuttiin Suomessa 1993.

Kropnitsa, grobu

Haudan päälle tehty rakennelma . Ortodoksinen termi. (Kuva 21)

Kuva 21.Piirros Samuli Paulaharju. Kuva Museoviraston arkistosta.

Kumpuhauta, kumpukalmisto

Rautakautinen hautaustapa. Maan pinnalle tehty pyöreä kumpu, joka koostui vaihtelevan kokoisesta kiviröykkiöstä ja sen päälle kasatusta maasta. Rakennelmaa ympäröi usein kivikehä. (Kuva 22)

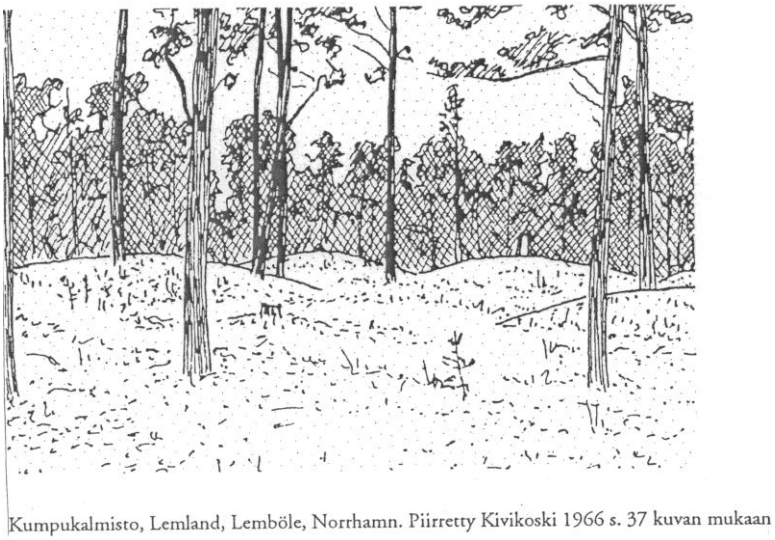

Kuva 22. Kuva Museoviraston arkistosta.

Kuppikivi

Pyhänä pidetty kivi, joka liittyy läheisesti vainajakultiin. Niihin uhrattiin ensisijaisesti vuodentulon ensimmäiset pyyntisaaliit.

Luuhuone

Tavallisimmin kirkossa oleva paikka, mihin siirrettiin maatumattomat luut, jotka tulivat esiin haudankaivuun yhteydessä.

Manalaissaajo, haltijatievo, lapinhauta, stallon-hauta

Saamelaisten vanhoja nimityksiä haudoistaan.

Multajako

1800-luvulla tavaksi tullut hautapaikkojen jako eriarvoisiin luokkiin eli multiin, yleensä jako tapahtui säätyläisten ja rahvaan välillä.

Muurihauta

1300-luvulla muurattuja tai holvattuja hautakammioita kirkkojen yhteyteen.

Palokuoppahauta

Rautakautinen hautaustapa. Vainajan poltetut jäännökset oli sijoitettu maahan kaivettuun kuoppaan ja peitetty maalla ja kivillä.

Polttokenttäkalmisto, kenttäkalmisto, tasaisen maan polttokalmisto

Rautakautinen hautausmuoto. Maan pintaa pitkin oli ladottu yhdestä neljään kerrosta kiveystä, mikä peitti yhden tai yleensä usean polttohautauksen jälkeen maan pinnalle sirotellut jäännökset.

Puukehyshauta

1200-luvun hautaustapa. Haudan ulkoreuna rajattiin puukehyksellä (Kuva 23).

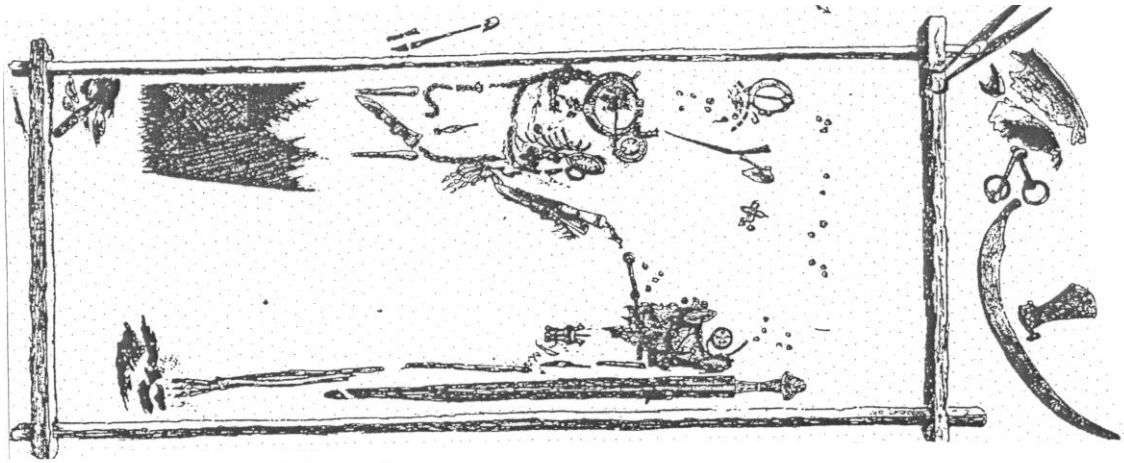

Puukehyshauta Kaukolan Kekomäestä
Kuva: Purhonen, Paula 1990. Kristinuskon saapumisesta Suomeen, s.117
(Schwindt 1893)

Kuva 23. Kuva Museoviraston arkistosta.

Rivihauta, laverihauta, graavihauta, linjahauta, räätyhauta

1800-luvun alussa yleistynyt hautaustapa, jossa vainajat haudattiin vierekkäin yhtenäiseen hautalinjaan usein ilman muistomerkkiä. Suositeltavin käsite on **rivihauta.**

Sukuhauta

Vuoteen 1993 asti käytössä ollut nimitys hautapaikasta, jonka hallintaoikeuden pystyi uusimaan. Sukuhaudan uusi nimi on hauta.

Tarhakalmisto

Rautakautinen hautausmuoto. Ulkonaisesti haudat olivat yksinkertaisen röykkiön muotoisia. Maan pinnalle ladottuihin suurehkojen kivien muodostamiin kammioihin oli suoritettu yksi tai useampi ruumis- tai polttohautaus. Kammiot oli täytetty pienemmillä kivillä tai peitelty röykkiöillä (Kuva 24) .

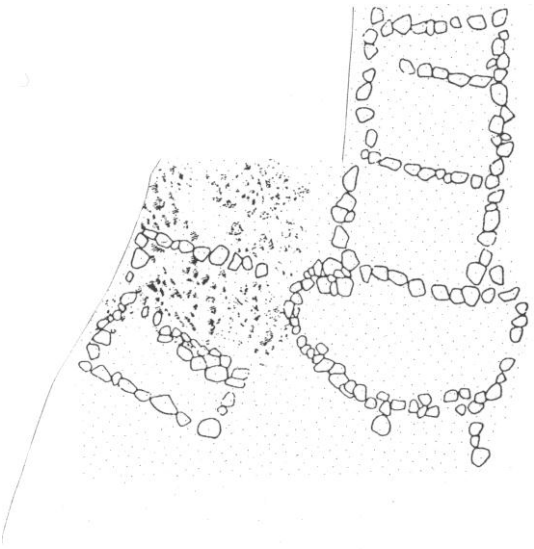

Pohjapiirros Karjaan Kroggårdsmalmenin tarhakalmistosta
Huurre, Matti: 9000 vuotta Suomen esihistoriaa, s.125

Kuva 24. Kuva Museoviraston arkistosta.

LIITE: YLEISIMMÄT VETERAANITUNNUKSET

Tammenlehvä
korkeus 80 mm

Vuosiluvullinen tammenlehvä
korkeudet 85 mm, 55 mm

Tammenlehvätunnusta voivat käyttää rintamaveteraanit, joille on myönnetty rintamasotilas- tai rintamapalvelustunnus (naisille) tai ulkomaalaisen rintamasotilastunnus.

Pyöreä veteraanitunnus
korkeus 55 mm

Sakarallinen veteraanitunnus
korkeus 70 mm

Vuosiluvullinen veteraanitunnus
korkeudet 70 mm, 45 mm
Suomen Sotaveteraaniliitto ry, jäseniä n. 62.000.

Näitä sotaveteraanitunnuksia voivat käyttää sotaveteraaniyhdistysten jäsenet.

Lotta Svärd -tunnus
korkeus 60 mm
Lotta Svärd -tunnusta voivat käyttää entiset lotat ja pikkulotat.

Sotaveteraaninaisten tunnus
korkeus 75 mm
Sotaveteraaninaisten tunnusta voivat käyttää sotaveteraaniyhdistysten naisjaostojen jäsenet.

Rintamaveteraanitunnus
korkeus 60 mm
Rintamaveteraanitunnusta voivat käyttää Rintamaveteraaniliiton jäsenet.
Rintamaveteraaniliitto ry, jäseniä n. 17.000

Rintamanaisten tunnus
korkeus 55 mm
Rintamanaisten tunnusta voivat käyttää Rintamanaisten liiton jäsenet.
Rintamanaisten Liitto ry, jäseniä n. 6000

Sotainvaliditunnus
korkeus 60 mm
Sotainvaliditunnusta voivat käyttää sodassa vammautuneet tai sairastuneet.
Sotainvalidien Veljesliitto ry, jäseniä n. 19.500

Lähde: Tuotekansio, Kivituote 2003.

LÄHTEET

Espoon seurakunnat, Kellonummen hautausmaa. Hautamuistomerkit

Hallitus, 2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle hautaustoimilaiksi

Hattinen Päivi, 1999. Vanhan hautausmaan uudelleenkaavoitus Jyväskylässä, Tampereella ja Turussa, opinnäytetyö Hämeen ammattikorkeakoulu puutarhatalouden koulutusohjelma

Helsingin seurakuntayhtymä, 1998. Hautaustoimen ohjesääntö

Ilonen Kaisu, 1999. Suomen hautausmaat ja hautapaikat - historiaa ja kehitysnäkymiä, diplomityö Teknillinen korkeakoulu arkkitehtiosasto

Internet, 2003. Sotaveteraaniopas

Internet, 2003. Hautainhoitorahaston säännöt

Jäntti Lauri, Karnila Chr., 1983. Uusi kunniamerkkiopas

Kirkkojärjestys (1055/1993). 17luku

Kirkkolaki (1054/1993), 17luku

Kirkon sopimusvaltuuskunta, 2001. Kirkon yleinen virka- ja työehtosopimus

Kiviteollisuusliitto ry, 2001. Muistojen puutarha

Kivituote Oy, 2003. Tuotekansio

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

Nurmela Kauko. Hautausmaatermistöä

Rikoslaki (39/1889). 17luku, 12§

Sadeniemi Veikko. ym, Nykysuomen sanakirja osat 1 ja 2, 1985

Terveydensuojeluasetus (1280/1994). 7luku

Terveydensuojelulaki (763/1994). 9luku

Voipio Risto. ym., Uusi kirkkolainsäädäntö. Kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen kommentaari

Ympäristösuojeluasetus (169/2000). 1§

HAKEMISTO

Aakkosellinen vainajaluettelo 1
A-hauta 1
Ainaishauta 1
Alaprimääri-ilma 23
Aluskivi 29
Aluspalkki 25
Anonyymialue 1
Anonyymihautaus 1
Arkku 1
Arkkualba 1
Arkkuhaudan kunnostus 16
Arkkuhauta 1
Arkkuhauta-alue 1
Arkkuhautapaikka 16
Arkkuhautaus 1
Arkkulehtohauta 16
Arkkuvaate 1
Aukotus 25
Betoninen vinopalkki 25
Betonipalkki, maahan upotettu 25
B-hauta 1
C-hauta 32
Ejektoripuhallin 23
Erityisammattimies 30
Graavihauta 34
Grobu 32
Haat 26
Hallinta-aika 2
Haltijatievo 33
Happianalysaattori 23
Haudan avaaminen ja peittäminen 16
Haudan hallinta-aika 2
Haudan hoitamattomuus 18
Haudan hoito 18
Haudan hoitomerkki 18
Haudan hoitovelvoite 18
Haudan hoitovelvollisuuden laiminlyönti . 19
Haudan kaivaminen 2
Haudan kaivaminen ja peittäminen 16
Haudan lunastusmaksu 3
Haudan sijainti 2
Haudan syvyys 8
Haudan tukeminen 2
Haudan valmistelu ja sulkeminen 16
Haudanhoitomaksu 18
Haudanhoitosopimus 18
Haudankaivaja 30
Hauta 2
Hauta-ala 2
Hautaholvi 2
Hautainhoitorahasto 19
Hautajaisaatto 12
Hautakammio 2
Hautakansi 2
Hautakappeli 3
Hautakartta 3
Hautakate 2
Hautakirjanpito 3
Hautakonttori 7
Hautakortteli 3
Hautalankut 3
Hautalinja 3, 6
Hautalohko 3
Hautaluettelo 5
Hautamaksu 3
Hautamuistomerkki 26
Hautanumero 3
Hautaoikeuden haltija 3
Hautaoikeuden määräaika 3
Hautaoikeuden voimassaoloajan alkaminen 4
Hautaoikeuden voimassaoloajan jatkaminen 4
Hautaoikeuden voimassaoloajan päättyminen 4
Hautaoikeudesta luopuminen 3
Hautaoikeus 4
Hautaosasto 3
Hautapaikka 4
Hautarauha 5
Hautarauhan rikkominen 5
Hautarekisteri 5
Hautarivi 6
Hautaröykkiö 31
Hautasaattue 12
Hautasija 6
Hautatoimisto 7
Hautatunnus 3
Hautausjärjestelyt 7
Hautausmaa 7
Hautausmaajaostot 21

Hautausmaajohtokunta 21
Hautausmaakaava 7
Hautausmaakatselmus 7
Hautausmaakohtainen hautaluettelo 5
Hautausmaalautakunta 21
Hautausmaan aitaaminen 7
Hautausmaan hoito 7
Hautausmaan toimisto 7
Hautausmaanhoitaja 30
Hautausmaatyöntekijä 30
Hautausmaksu 7
Hautaussaatto 12
Hautaussyvyys 8
Hautaustoimen ohjesääntö 8
Hautaustoimen päällikkö 30
Hautaustoimilaki 8
Hautaustoimisto 7
Hautuumaa 7
Hiekkahoito 19
Hiekkapuhallus 26
Hiidenkivi 31
Hiisi 31
Hiottu pinta 26
Hirsikalmisto 31
Hopeointi 27
Ilmoitusmenettely 19
Jalustakivi 29
Joukkohauta 14
Jumalan puisto 9
Jälkipoltin 23
Jälkipoltinkammio 23
Jääkärihaudat 8
Kaiverrus 26
Kalmisto 31
Kantakivi 29
Kantolankut 3
Kantoliina 9
Kapelpakka 9
Kappelinmäki 9
Karsikko 31
Karsikkopuu 32
Kasvihuone työntekijä 30
Kasvihuonepuutarhuri 30
Katafalkki 9
Katastrofi 9
Katastrofialue 9
Kausipuutarhuri 30
Keili 26
Kellarin käyttö 16
Kellojen soitto 9
Kenttäkalmisto 33
Kertahauta 32
Kesäpuutarhuri 30
Kesätyöntekijä 30
Kiinteistöjohtokunta 21
Kiinteistölautakunta 21
Kiinteistönhoitaja 30
Kiinteistötyöntekijä 30
Kirkkoaita 9
Kirkkohallitus 22
Kirkkokartano 9
Kirkkomaa 7, 9
Kirkkoneuvosto 21
Kirkkopiha 9
Kirkkotarha 9
Kirkkovaltuusto 21
Kirkon multa 9
Kirkonmäki 9
Kirkonpakka 9
Kirstu 1
Kolumbaario 9
Koskemattomuusaika 9
Krematorio 23
Kropnitsa 32
Kukkahoito hiekkapinnalla 19
Kukkahoito nurmipinnalla 20
Kukkaryhmän hoito 19
Kukkien hankinta ja istutus 19
Kultaus 27
Kumpuhauta 32
Kumpukalmisto 32
Kunnostusmaksut 16
Kuolinkellot 9
Kuppikivi 33
Kuulutusmenettely 19
Kävelylankut 3
Käyttösuunnitelma 9
Laattojen kovitelakkaus 27
Lapinhauta 33
Lasten hauta 17
Laverihauta 34
Linjahauta 34
Lohkonhoitaja 30
Lohkottu kivipinta 27
Louhittu kivipinta 27
Luuhuone 33
Maalaus 27
Makaava muistomerkki 27
Manalaissaajo 33
Mannerheim-ristin ritarien hauta 10

Matkalaukkumallinen hautakivi 27
Metsähautausmaa 10
Muistelupaikka 11
Muistolaatta 27
Muistolehto 11
Muistolehtopaikka 17
Muistomerkin korkeus 28
Muistomerkin leveys 28
Muistomerkin mitat 28
Muistomerkin paksuus 28
Muistomerkin syvyys 28
Muistomerkin tapitus 29
Muistomerkkisuunnitelma 27
Muistonimilaatta 16
Multajako 33
Muunuskoisten hauta-alue 12
Muurihauta 33
Määräaikainen 17
Nimilaatta 29
Nurmen hoito 20
Nurmen hoito ja kesäkukat 20
Nurmettamismaksu 17
Nurmikko ja ruusut 20
Nurmikon hoito 20
Nurmikon hoito ja kesäkukat 20
Ohjausnäyttö 23
Opetusministeriö 22
Paarihuone 12
Palokuoppahauta 33
Perennahoito 20
Perushoito 20
Perushoitomaksu 17
Peruskunnostus 20
Pohjakivi 29
Polttokenttäkalmisto 33
Puistopuutarhuri 30
Puistopäällikkö 30
Puistotyöntekijä työntekijä 30
Puolianonyymialue 1
Puukehyshauta 33
Puutarhuri 30
Pääpoltin 23
Reunakivihauta 12
Reunalankut 3
Rinnakkaishauta 17
Rintamamieshauta 12
Rintamaveteraaneille myönnetyt tunnukset 12
Ristikkopuu 32
Rivihauta 34
Ruoho ja kesäkukat 20
Ruohohoito 20
Ruumisarkku 1
Ruumishuone 12
Ruumiskellari 12
Ruumiskylmiö 12
Ruumiskärryt 13
Ruumissaattue 12
Ruumisvaatteet 12
Ruumisvaunu 13
Ruusuhoito 20
Räätyhauta 34
Saattokellot 9
Saattovaunu 13
Sankarihauta 13
Savukaasu 23
Savukaasuanalysaattori 23
Savupelti 23
Sekundaari-ilma 23
Seppelkehikko 2
Seurakuntamestari 30
Seurakuntapuutarhuri 30
Seurakuntasihteeri 30
Sielunkellot 9
Sirottelualue 13
Sisäänvientivaunu 23
Soittokellot 9
Sotaveteraani 13
Stallon-hauta 33
Sukuhauta 34
Suku-uurna 13
Suntio 30
Syvähautaus 8
Taloudelliset jaostot 21
Tarhakalmisto 34
Tasaisen maan polttokalmisto 33
Tertiääri-ilma 24
Toimenpidemaksu 17
Toimistonhoitaja 30
Toimistosihteeri 30
Tuhkakuitti 14
Tuhkan siirto 15
Tuhkan vastaanottotodistus 14
Tuhkankäsittelylaite 23
Tuhkanluovutus 14
Tuhkaus 17
Tuhkausohjelma 23
Tuhkausuuni 23
Tuhkauurna 14
Tunnustukseton hauta-alue 14

Tunnustuksettomille vainajille varattu hauta-alue 14
Tuomiokapituli 22
Tyynykivi 27
Työnjohtaja 30
Uurna 14
Uurnahaudan kunnostus hautauksen jälkeen 17
Uurnahauta-alue 14
Uurnahautapaikka 17
Uurnaholvi 9
Uurnalehto 11
Uurnan luovutushuone 14
Uurnan vastaanottotodistus 14
Uurnanluovutustodistus 14
Uurnasija-alue 14
Vahtimestari 30
Vahtimestari-siivooja 30
Vainajaluettelo 1
Vainajan siirto 15
Vainajien säilytys 12
Vakaumuksensa puolesta kuolleiden muistomerkki 29
Vapaussodan sankarivainajien muistomerkki 29
Veteraanihauta 12
Veteraanipaikka 12
Veteraanitunnukset muistomerkeissä 29
Yhteinen hauta 14
Yhteinen kirkkoneuvosto 21
Yhteinen kirkkovaltuusto 21
Yhteishauta 14
Yhteismuistomerkki 11
Yksityinen hauta 14
Yksityinen hautausmaa 14
Yleishoito 20
Ylimääräinen tuhkaus 17
Ylipuutarhuri 30
Ylivahtimestari 30
Yläprimääri-ilma 24